Порятунок коси на Оболоні: Активісти вимагають створити ландшафтний заказник, щоб захистити рідкісні види птахів та рослин від капітальної забудови під приводом "рекреації"

Читать на русском
Додати як бажане джерело в Google

Порятунок коси на Оболоні: Активісти вимагають створити ландшафтний заказник, щоб захистити рідкісні види птахів та рослин від капітальної забудови під приводом "рекреації"

Столичні громадські активісти б'ють на сполох через ймовірну забудову коси затоки Собаче гирло на київській Оболоні. Вони наполягають: територію необхідно оголосити заказником, аби зберегти її унікальний ландшафт і рідкісні види тварин та рослин. Водночас міська влада офіційно заявляє про створення там рекреаційної зони та прокладання до неї чергового пішохідного містка — здавалося б, не так уже і погано. Але, як виявилося, більше як половина площі коси має статус "під забудову", а понад п'ять гектарів у самісінькому її центрі – передані приватній компанії для зведення там житлово-адміністративного комплексу хитрої форми.

Щоб з'ясувати, коли й за якими схемами ці землі роздали під забудову, КВ провела велике розслідування, у ході якого зазирнула більш ніж на десять років назад та "підняла" документи часів трьох київських мерів. Разом з експертами розібралися, які загрози становить ця ситуація для коси та що необхідно зробити, аби зберегти останні клаптики недоторканої природи в мегаполісі.

Цієї осені архітектор Андрій Миргородський (автор мосту-хвилі та мосту на Володимирську гірку, – ЗМІ) представив проєкт нового пішохідного переходу Києва. Він розписав "фішки" нового об'єкта – розвідна конструкція та зелені насадження просто на мосту. Водночас ані приблизних термінів, ані вартості проєкту він не розкрив, пояснивши, що нині це «не на часі». Тож поява цієї інформації у публічному просторі радше схожа на спробу (ймовірно, не без погодження з міською владою) перевірити настрої та реакцію киян.

Дізнатися більше
Уряд
Воєнні втрати
Свята й сезонні події

Щоб підігріти інтерес, розробник навіть не розкрив локацію проєктованого мосту. Втім, за контурами карти та з огляду на попередні заяви влади, секрету тут немає – йдеться про міст на косу затоки Собаче гирло. Тож ЗМІ вирішила свідомо піддатися на цю інформаційну провокацію і розібратися, що це за проєкт, куди й для чого вестиме міст, на якій стадії перебуває його реалізація та які підводні камені все це приховує.

Важливі новини

11.07.2026
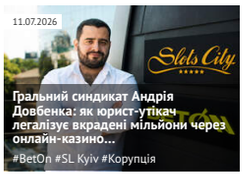
Гральний синдикат Андрія Довбенка: як юрист-утікач легалізує вкрадені мільйони через онлайн-казино...
#BetOn #SL Kyiv #Корупція

04.07.2026
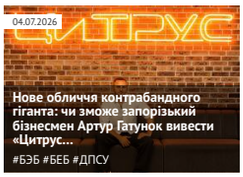
Нове обличчя контрабандного гіганта: чи зможе запорізький бізнесмен Артур Гатунок вивести «Цитрус»...
#БЭБ #БЕБ #ДПСУ

ЦЕНЗУРА
ЯК ОБІЙТИ БЛОКУВАННЯ І ЧИТАТИ НАШ САЙТ

Останні новини

По даті | По переглядам | По коментарям

08:47 «Йому точно вже ніколи не буде соромно»: Залужний відреагував на призначення Драпатого головкомом ЗСУ
08:41 Сили безпілотних систем ЗСУ уразили 13 суден російського «тіньового флоту»
08:35 Атака дронів на Київщину: постраждали п'ятеро людей, серед них троє дітей
08:29 **У Львові вночі поліція перекривала дороги та перевіряла автомобілі**
08:23 Без санкцій та наслідків: Трамп дав задню у звинуваченнях Китаю у втручанні у вибори 2020 року, — CNN
Підписуйтесь на наш канал в Telegram. Оперативно про головне
08:18 Суд скасував штраф у 4 мільйони гривень для «Техно Їжака» через незаконну податкову перевірку
08:12 Сильна злива затоплює Одесу: в місті перекривають дороги та масово відключають світло
08:06 Атака на Миколаївщину: пошкоджено складські приміщення, СТО та енергооб'єкт
08:01 «Передаю армію в стані наступу»: Сирський попрощався з посадою головнокомандувача ЗСУ
07:56 Wildberries підтвердила атаку БпЛА на свої склади в Краснодарі та Невинномиську: є п'ятеро поранених
07:52 Україна значно зміцнила багаторівневу ППО за рахунок власного виробництва та підтримки союзників, — генерал Ден Кейн
07:47 МВС Росії знову оголосило в

Рендер нового столичного мосту Андрія Миргородського (джерело – сторінка у Facebook його майстерні)

Плани влади на косу

Нагадаємо, ідея прокладання мосту на косу затоки Собаче гирло зовсім не нова і навіть "розвідний міст" там вже анонсували. Ще у 2016 році столичне КП "Дирекція з капітального будівництва та реконструкції "Київбудреконструкція" замовило у ТОВ «Гурт Проект» проєкт рекреаційного маршруту на цій території. Невдовзі був оприлюднений ескіз розробленого маршруту, що мав пролягти кільцем від Оболонської набережної по вулиці Прирічній через Оболонський острів та косу затоки Собаче гирло, які пропонували з'єднати розвідними мостами.

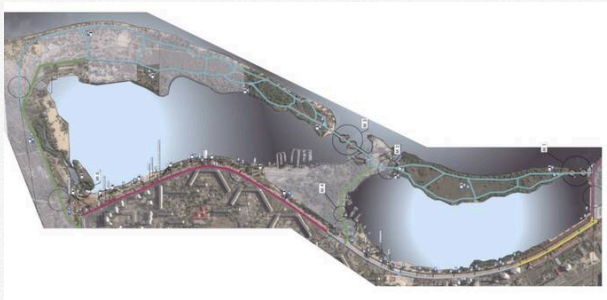

Візуалізація проєкту рекреаційного маршруту 2017 року авторства ТОВ «Гурт Проект» (джерело – сайт iloveobolon.kiev.ua)

Та цей проєкт так і не втілили. Минулого року, вже за іншими документами і частково за кошти меценатів, відкрили рекреаційну зону на Оболонському острові та міст до нього — відомий як міст-хвиля. А от питання щодо коси затоки Собаче гирло залишається відкритим і періодично воно "випливає" у публічному просторі. До прикладу, напередодні повномасштабного вторгнення міська влада намагалася залучити інвестора для створення там зони масового відпочинку, але тоді все "забуксувало" з очевидних причин.

Востаннє офіційні наміри щодо цієї території були озвучені 20 квітня 2023 року на пленарному засіданні Київради. В той день столичні депутати ухвалили два історичних рішення: перше – надати КО "Київзеленбуд" дозвіл на розроблення проєкту відведення 16,44 га на вулиці Прирічній для створення парку, друге – передати суміжну ділянку площею 1,69 га КП «Житлоінвестбуд-УКБ» під облаштування паркінгу.

У контексті цих рішень заступник голови КМДА В'ячеслав Непоп презентував концепцію рекреаційного маршруту на площі понад 200 гектарів, до якого мають увійти: парк «Наталка», Оболонський острів, майбутній парк на Прирічній та коса затоки Собаче гирло.

Через косу, згідно з оприлюдненою схемою, пролягатиме пішохідно-прогулянкова зона сумарною протяжністю 6,5 км із зоною спорту та відпочинку (місце будівництва мосту за проєктом Андрія Миргородського відмічено пунктиром із позначкою «перспектива», – ЗМІ).

Скріншот презентації рекреаційного маршруту в Оболонському районі (джерело – відеозапис пленарного засідання Київради)

Водночас ані В'ячеслав Непоп, ані інші депутати в сесійній залі не згадали, що більшу частину коси відведено під різноманітну забудову, а земля в її центральній частині – передана приватному забудовнику під житлово-адміністративний комплекс.

Крок за кроком: коли та як землі перепрофілювали під забудову

Почнемо з чинного Генплану столиці до 2020 року, згідно з яким коса входить до зони масового відпочинку "Оболонь" (на схемі обведено салатовою лінією). На її території заплановане будівництво другої черги однойменного парку, за винятком ділянки під громадські будівлі (на схемі позначено рожевим), де нині розташований яхт-клуб. Простіше кажучи, Генплан передбачає створення на косі зеленої зони відпочинку.

розшук новопризначеного головкома ЗСУ Драпатого

07:41 США вперше виробляти́муть українські морські дрони Magura, – WSJ

07:36 В Ірані стратили двох учасників січневих антиурядових протестів 2026 року

07:30 Союзники США в Перській затоці вимагають від Трампа наземного вторгнення в Іран, — Bloomberg

07:24 ISW: Кремль змушує мігрантів іти на війну, погрожуючи депортацією

07:18 Трамп хоче бачити президента ФІФА Інфантіно новим генсеком ООН, – NYP

07:13 Сенат США наблизився до розгляду законопроєкту про підтримку України

07:07 Ґеґсет: США вже витратили на війну з Іраном щонайменше 37,5 мільярда доларів

07:01 Дрони масовано атакували Краснодарський край: спалахнули склад Wildberries і нафтобаза в Армавірі

06:57 **Втрати ворога: ЗСУ ліквідували ще 1330 окупантів і понад 1,6 тисячі дронів**

00:27 Унаслідок ракетного удару на Одещині загинув 23-річний офіцер ВМС ЗСУ Дмитро Рибальченко

Теги новин

COVID-19 агрессия России Атака Війна Война ВСУ Вторжение Дональд Трамп Донбасс ДТП Зеленский ЗСУ Киев Київ коронавирус Коррупция Нападение Росії на Україну Нападение России на Украину оккупанты окупанти Порошенко Путин Росія Россия СБУ США Украина Україна ЧП Эпидемия коронавируса

Наші опитування

Чи вірите ви, що Дональд Трамп зможе зупинити війну між Росією та Україною?

- Так, повністю зможе
- Частково зможе, але не відразу
- Ні, не зможе
- Це залежить від дій інших сторін
- Важко відповісти

Голосувати

Показати результати опитування
Показати всі опитування на сайті

Скріншот додатку Генплану Києва до 2020 року

Натомість кадастрова карта свідчить про інше. Територія коси площею близько 45 гектарів поділена на десяток земельних ділянок, із яких п'ять — загальною площею понад 30 гектарів — мають цільове призначення «під забудову». Чотири цих ділянки перебувають у комунальній власності, а одна — на сьогодні приватна.

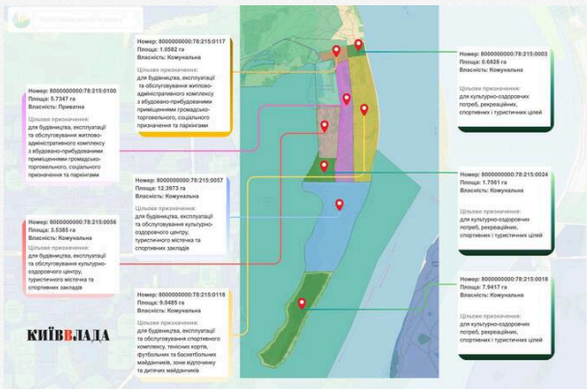

Спершу ці п'ять ділянок були у користуванні КО "Київзеленбуд" і призначалися для облаштування пляжу та рятувальної станції. Однак у 2004 році за каденції покійного Олександра Омельченка ці землі почали передавати в оренду, що активізувалося у 2007-му та наступні роки вже за Леоніда Черновецького і, по суті, триває досі.

Спочатку взялися за центральну частину коси – нинішні ділянки 8000000000:78:215:0117 (1,05 га) та 8000000000:78:215:0100 (5,73 га), які разом з суміжними вище колись були єдиним цілим. У 2004 році Київрада позбавила "Київзеленбуд" права користування 12 га та на рік здала в оренду дочірньому підприємству "Явір-Плюс" ТОВ "Явір-95" для будівництва спортивно-досугового комплексу (така термінологія використана в документах). Youcontrol відносила цю компанію до бізнес-групи Володимира Старовойта – депутата Київради 4 та 8 скликань, якого медіа пов'язували з мільйонером, ексголовою будівельної корпорації "Столиця" Валентином Ісаком.

Найцікавіше почалося у 2007 році. Столична міськрада частину цієї ділянки площею 7,16 га (у її складі ділянка 8000000000:78:215:0100) продала ТОВ "Явір-Плюс". А за кілька місяців – постановила змінити Генплан, аби замість "спортивно-досугового комплексу" власник міг збудувати там житлово-адміністративний. А решту землі площею 4,83 га (у її складі ділянка 8000000000:78:215:0117) передали цій фірмі для реалізації тих самих цілей в оренду на 10 років. Згодом, як повідомили в КМДА, у 2015 році рішення про зміну цільового призначення суд визнав недійсним, однак згідно з кадастровою картою вона досі має "цільове" під будівництво житлово-адміністративних будівель.

Як бачимо, лише кілька документів і підписів можуть відділяти зелену зону від забудови житлом чи офісами: коли є політична воля – це зовсім не складно.

Коментуючи цей ланцюжок рішень щодо "Явір-Плюс", депутат Київради Микола Конопелько зауважив, що тоді така процедура була в межах закону та передбачала внесення змін до Генплану. Втім, як зауважив він, ці зміни так і не були внесені, а нині зробити це вже неможливо через оновлене законодавство.

"У цьому випадку відвід землі законний і є відповідні рішення Київради, а в Генплані змін немає. Тому будь-який витяг з містобудівної документації покаже, що земля не для забудови. Ось така колізія", – пояснив депутат.

А далі земля "пішла по руках" – у цьому ж 2007 році «Явір-Плюс» взяло кредит, заклавши ділянку 8000000000:78:215:0100. Згодом борг передали ТОВ «Консалтингова компанія «Аверс», яке кошти так і не повернуло. Тому у 2016 році суд дозволив «Явір-Плюс» продати ділянку та погашення частини позики. З третьої спроби за 24 млн гривень землю придбало ТОВ «Дженерейшн», одним із співвласником якого є бізнесмен Ігор Мазепа (засновник інвестиційної компанії Concorde Capital). Цій компанії ділянка належить досі.

У 2019 році в мережі з'явився проєкт будівництва на цій ділянці так званого горизонтального хмарочоса – будівлі-паралелепіпеда довжиною близько 700 метрів і заввишки 12 метрів. У ній серед іншого планували облаштувати офіси, спортивну зону, майданчик для масових заходів із мультимедійним фасадом, підземний паркінг та… квартири.

У 2020 році ТОВ "Дженерейшн" звернулося до Департаменту містобудування та архітектури КМДА із запитом на видачу містобудівних умов та обмежень на проєктування, але отримало відмову через невідповідність його намірів містобудівній документації. Хоча не виключено, що ця відмова була лише формальністю аби легалізувати наміри забудовника через суд. Що і сталося. Компанія звернулася до суду, який зобов'язав департамент МУО таки надати. Втім, станом на початок жовтня поточного року, як запевнили у профільному департаменті КМДА, такі МУО не видавалися.

Рендер горизонтального хмарочосу (джерело – "Прагматика")

Ще одну ділянку коси, а саме 8000000000:78:215:0118 (понад 9 га) Київрада у 2007 році передала в оренду будівельному ТОВ "Акватіка XXI" на 5 років для будівництва спортивного комплексу, тенісних кортів, спортивних та дитячих майданчиків. Цю ділянку також забрали у "Київзеленбуду".

Того ж дня за рішенням столичної ради ще одна будівельна фірма – ТОВ «Вектор СК» – отримала в оренду на 10 років ділянки 8000000000:78:215:0057 (12,3 га) та 8000000000:78:215:0056 – (3,53 га). Їхнє цільове призначення визначили під будівництво культурно-оздоровчого центру, туристичного містечка та спортивних об'єктів.

Зазначені договори оренди земельних ділянок не поновлювалися. У 2020 році ТОВ «Вектор СК» збанкрутувало через борги перед вищезгаданими ТОВ «Явір-Плюс» та ТОВ "Акватіка XXI", які, як виявилося, мали не тільки землі по сусідству, а і господарські відносини.

У КМДА у відповідь на запит ЗМІ повідомили, що на сьогодні земельні ділянки з кадастровими номерами 8000000000:78:215:0117, 8000000000:78:215:0118, 8000000000:78:215:0057, 8000000000:78:215:0056 не перебувають у власності чи користуванні будь-яких приватних осіб. По ділянці 8000000000:78:215:0100 у міськдержадміністрації розповіли про продаж її "Явір-Плюс" у далекому 2007 році, при цьому не згадали про поточного власника. Однак у офіційних джерелах є підтвердження, що вона наразі належить ТОВ "Дженерейншн".

У цій історії білими нитками прослідковується прагнення попри все задовольнити інтереси приватних компаній. Постає лише риторичне запитання — що спонукає народних обранців натискати кнопки "за" відповідні рішення з огляду на те, що експерти вказують тут на очевидні порушення законодавства.

Так, за словами адвоката, голови комітету НААУ з питань аграрного, земельного права Віктора Кобилянського, головна претензія до вищезгаданих рішень Київради — невідповідність містобудівній документації. Він пояснив, що на той час Земельний кодекс України дійсно не містив чітко прописаної вимоги про відмову у видачі дозволу на розробку документації із землеустрою, якщо це суперечить законам, генплану чи іншим документам (ч.3 ст. 123). Але він наголосив, що така вимога все ж існувала в інших статтях, зокрема в ч. 7 ст. 151.

Крім цього, експерт зауважив, що в цих рішеннях не врахована низка чинних обмежень. Як мінімум частина земельних ділянок потрапляє в прибережну захисну смугу, де заборонено капітальне будівництво (крім критичного), у тому числі баз відпочинку, дач, гаражів та автостоянок (ч. 2 ст. 61 Земельного кодексу).

Особливістю цієї "багатоходовки" також є майстерне вилучення земель у КО «Київзеленбуд», що, за словами Віктора Кобилянського, юридично можливе, але має корупційний підтекст.

"Тут вбачається приблизно така схема: «Ми (Київрада) передаємо земельні ділянки комунальній організації. В результаті ніхто не зможе претендувати на ці землі. Але якщо комусь дуже треба і він з нами домовиться (не безоплатно, звісно), то ми дамо вказівку КО «Київзеленбуд» (чи іншому КП) надати згоду на вилучення у нього цієї ділянки", – припустив експерт.

Ще одна характерна риса цієї та подібних схем – "гра в довгу", адже їх реалізація може тривати понад десятиліття. Це частково пояснюється тим, що інвестори очікують зростання вартості землі або шукають фінансування для майбутнього будівництва.

Втім, як зазначає Віктор Кобилянський, визначальним є те, що «витримка в часі» дозволяє надійніше захистити «земельний актив»: поки ділянка пустує, мало хто звертає увагу, а коли починається забудова, строки позовної давності вже спливають.

Член-кореспондент Української академії архітектури, керівник ГО "Ренесанс" Віктор Глеба припустив, що рушіями відведення землі під капітальну забудову були і є відсутність персональної відповідальності депутатів та чиновників КМДА, а також мовчазна згода правоохоронних органів.

Депутат Київради Володимир Левін припустив, що свого часу забудовників коси зупинила відсутність підведених комунікацій, але сама можливість забудови зберігається. Тому, на його переконання, завданням влади є захист коси як зеленої рекреаційної зони.

ЗМІ просили висловити своє бачення на цю ситуацію заступника голови КМДА, депутата Київради Владислава Андронова. Однак відповіді від нього редакція так і не отримала.

На сьогодні надію на порятунок коси від забудови дає той факт, що за даними КМДА, містобудівні умови та обмеження для проєктування об'єктів будівництва на цих ділянках не видавалися. Також Департамент з питань державного архітектурно-будівельного контролю Києва не реєстрував жодних документів на будівельні роботи чи прийняття в експлуатацію готових об'єктів на цих землях.

Рекреація по-київськи

Нагадаємо, що на сьогодні чинне керівництво Києва декларує створення на косі рекреаційної зони. Однак, як бачимо, цільове призначення вказаних ділянок дозволяє в рамках в будь-який момент звести там об'єкти капітального будівництва, тим більше, що такі прецеденти в столиці були. Раніше ЗМІ розповідали про так званий апарт-комплекс, а по факту житловий комплекс, у Пущі Водиці, який "виріс" на ділянці під рекреацію. Крім того, ЗМІ неодноразово писала про схеми, коли Детальні плани території (ДПТ) розроблялися на основі не чинного Генплану, а проєкту нового (від розробки якого взагалі потім відмовилися, оскільки вирішили готувати зміни до чинного).

"Ризик в тому, що для столичної влади рекреація – це достатньо широке поняття. Є підозра, що під цими проєктами рекреації заховалися плани на забудову. Коли підсипають мульчею доріжку, і облаштовують її для пішоходів та велосипедистів – це одна рекреація. А інша справа, коли будують готелі-мотелі, ще якісь споруди, які теж мають статус рекреаційних. Є випадки, коли у Пущі Водиці на землях рекреаційного призначення житлові комплекси по документах оформлюються як рекреаційні об'єкти, а квартири називають апартаментами. Але по факту це просто ЖК", – висловив пересторогу еколог Олександр Соколенко.

Як захистити косу?

Депутат Київради Микола Конопелько вважає, що запобіжним заходом і частково інструментом для захисту коси від капітальної забудови могла б стати розробка відповідного ДПТ. Втім, на його думку, найбільш дієвим механізмом для забезпечення рекреації й унеможливлення забудови – це визнати ці ділянки територією природно-заповідного фонду (ПЗФ).

Цікаво, що ідею оголошення коси ландшафтним заказником зараз активно просувають оболонські активісти, а саме – ГО "Парк Прирічна". Але, як з'ясувалося, цей процес триває вже понад два роки, а почався він після оголошення планів влади збудувати на вулиці Прирічній паркінг. Річ у тім, що на переконання голови громадської організації Гліба Антоненка, цей паркінг стане частиною інфраструктури під майбутню комерційну забудову коси. Підставами для таких підозр серед іншого стало згадане цільове призначення земель на косі, а також аж занадто підозріла опіка влади над створенням паркомісць у столиці.

Отже, навесні 2023 року ініціативна група парку "Парку Прирічна" вступила з міською владою у публічний діалог, подавши петицію №12015 про відмову від будівництва паркінгу на Прирічній. У цій же петиції вони попросили надати роз'яснення щодо статусу ділянок на косі кадастровими номерами 8000000000:78:215:0057, 8000000000:78:215:0100, 8000000000:78:215:0118 та 8000000000:78:215:0056. Петиція швидко набрала необхідну кількість голосів і наприкінці червня 2023 року для її опрацювання в Київраді створили робочу групу. Та, як повідомили в Київраді, за понад два роки для розгляду питання по суті вона так не зібралася.

Новий виток історії стався через рік – після відкриття мосту-хвилі та нової зони відпочинку на Оболонському острові. Тоді голова правління ОСББ «Оазис 4» Юрій Аксьонов зареєстрував петицію в підтримку паркінгу на Прирічній через критичну нестачу місць.

У відповідь голова ГО "Парк Прирічна" Гліб Антоненко подав контрпетицію з пропозицією розглянути альтернативні ділянки для зведення паркінгу, а також включити косу Собаче гирло (10 ділянок площею близько 33 га) до складу заказника «Затока Наталка» (оголошений рішенням Київради від 27.02.2020 року № 148/8318). Він подав відповідне клопотання до Департаменту захисту довкілля та адаптації до змін клімату КМДА. Але там відповіли, що приєднати косу до цього заказника неможливо, оскільки для нього до цього часу не розроблено землевпорядну документацію та не визначено його межі.

Виходячи з цього, активісти ГО "Парк Прирічна" вирішили боротися за оголошення території коси як окремого заказника – «Затока Собаче гирло». Для цього вони заручилися підтримкою ГО "Українська природоохоронна група", фахівці якої підготували наукове обґрунтування необхідності заповідання коси.

У січні 2025 року до екологічного департаменту КМДА вони подали клопотання про створення нового заказника, що охопить вісім ділянок комунальної власності. Дві приватні ділянки – 8000000000:78:215:0100 та 8000000000:78:139:0104 – вирішили пропустити, розуміючи, що на даному етапі шанси включити їх в заказник рівні нулю (згідно із Законом "Про природно-заповідний фонд", для оголошення ділянок територією ПЗФ необхідне погодження їх власників, – ЗМІ).

Для заказника пропонується запровадити спеціальний охоронний режим. Він, зокрема, передбачає заборону будівництва, вирубування живих дерев і чагарників, організацію таборів, місць відпочинку, стоянок автотранспорту та розведення вогнищ поза межами спеціально відведених місць, а також будь-якого засмічення та забруднення території. Водночас планується дозволити короткочасний відпочинок, велосипедні і пішохідні прогулянки, влаштування туристичних маршрутів та екологічних стежок, а також обмежене мисливство та любительське рибальство.

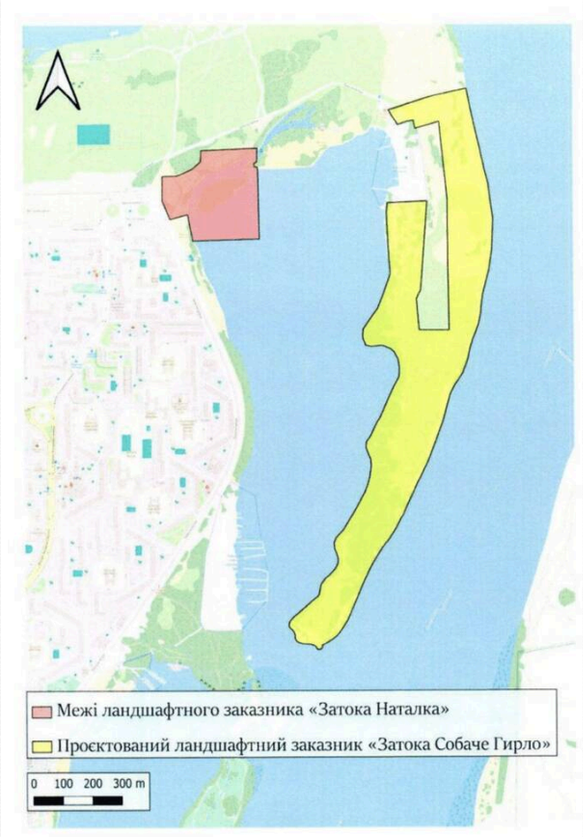

Схема із клопотання Гліба Антоненка

З цього моменту почалося захопливе листування Департаменту захисту довкілля та адаптації до змін клімату КМДА з ГО "Парк Прирічна", адже, очевидно, заповідання коси у плани міської влади не входить. Спочатку документ повернули на доопрацювання з вимогою врахувати містобудівну документацію, а згодом заявили, що звертатися потрібно не до департаменту, а безпосередньо до КМДА. У квітні ГО подало клопотання повторно, але відповідь на нього отримали тільки після звернення до омбудсмана Дмитра Лубінця. У ній зазначалося, що створення заказника на землях комунальної власності потребує громадського опитування на платформі «Київ Цифровий».

"Юридичний пінг-понг триває по цей час. Однією з наших «жахливих помилок» у клопотанні – це те, що ми одразу подали його в Департамент КМДА, який по положенню має розглядати наш пакет документів, а не на КМДА. При цьому нагадаю, що є дві успішні петиції, в яких кияни просять відмовитись від планів забудови коси затоки Собаче гирло на Оболоні", – поскаржився Гліб Антоненко.

Екологи у неформальній розмові з ЗМІ зазначили, що створення об'єктів ПЗФ – процес дуже тривалий і вимагає готовності долати численні бюрократичні процедури. А бюрократичних перешкод справді вистачає.

За словами головного архітектора Києва Олександра Свистунова, створення заказника на косі суперечить не тільки планам облаштувати там зони відпочинку (з вбиральнями, медпунктом та атракціонами), а ще і державному проєкту будівництва Великої кільцевої дороги (у документах різних років — обхідної або окружної) навколо Києва.

Про проєкт цієї дороги говорять уже багато років, а востаннє на державному рівні його озвучили п'ять років тому — за нової влади. Тоді очільник «Укравтодору» Олександр Кубраков презентував оновлений варіант дороги, яку планують прокласти напівкільцем (замість кільця з мостом через Київське водосховище між Лютежем і Старими Петрівцями), північна частина якого має пройти над Собачим гирлом, а далі перейти в тунель під Дніпром.

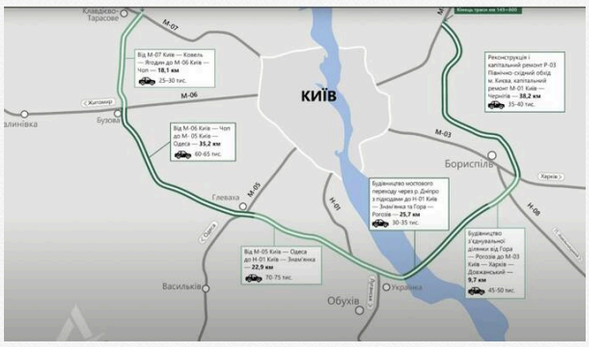

Скріншот з презентації "Укравтодору" (джерело – відеозапис презентації)

Втім, чинний Генплан столиці до 2020 року показує, що траса проходить лише над північною частиною коси, тож це не має стати перешкодою для її заповідання. Натомість набагато цікавіше інше — як у КМДА планують вирішити питання з ділянкою 8000000000:78:139:0104, що лежить прямо на лінії майбутньої дороги й перебуває у приватній власності. Не менш інтригуючим є й те, що буде з будівлею для івентів, зведеною на комунальній землі — ділянці 8000000000:78:215:0011.

Скріншот з Генплану Києва до 2020 року (Велика кільцева дорога позначена білою лінією)

Отже, наразі процес оголошення коси заказником завис на етапі очікування громадського опитування. Журналісти поцікавилися у Департаменту захисту довкілля та адаптації до зміни клімати КМДА, на підставі яких документів вони планують проводити голосування. У відповідь там повідомили, що такий підхід відповідає ч. 2 ст. 13 Конституції України, за якою земля, надра й водні ресурси є власністю українського народу, а органи місцевого самоврядування реалізують це право від імені громади. Також у департаменті послалися на принципи екологічної демократії, закріплені в Орхуській конвенції, ратифікованій Україною у 1999 році. Втім, на пряме запитання про дату проведення опитування у департаменті відповіді не надали.

Зазначимо, що у прийнятому у 2024 році рішенні Київради № 476/8442, яке регламентує порядок розгляду клопотань щодо створення територій природно-заповідного фонду, вимоги про проведення такого голосування немає. Як підтвердив у коментарі депутат Київської обласної ради та голова комісії з питань екології Роман Титикало, подібна норма відсутня і в Законі України «Про природно-заповідний фонд».

Зважаючи на це, юридичне підґрунтя такого голосування виглядає "притягнутим за вуха" та дещо награним, адже роками під час ухвалення багатьох скандальних рішень думкою громади ніхто не цікавився. Складається враження, що процес заповідання коси свідомо затягують — щоб знизити суспільну напругу та виграти час перед ухваленням непопулярних рішень.

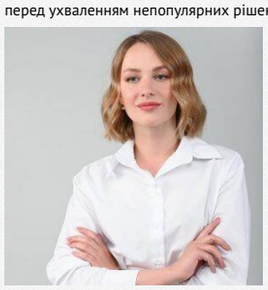

Водночас депутатка Київради, членкиня комісії з питань екологічної політики Ольга Чайка вважає, що намір провести громадське опитування — радше позитивний сигнал, ніж ознака саботажу. За її словами, місто нарешті демонструє готовність почути думку громади, що активісти і виборювали роками. Швидкому запуску такого опитування, як припустила депутатка, заважає все ще невикорінена систематична бюрократія.

При цьому Роман Титикало висловив переконання, що результати голосування не можуть мати вирішальне значення, адже за європейськими стандартами новий об'єкт природного заповідного фонду повинен мати в першу чергу природну цінність – а її оцінити можуть тільки фахівці.

"Опитування не може мати вирішального значення у створенні об'єктів природно-заповідного фонду, тому що громадськість не завжди компетентна. У Києві доволі часто цю історію перетворюють на популізм та спосіб боротьби із забудовами. За європейським підходом, такі території створюють для збереження унікальних рослин, тварин і екосистем. Тому тут визначальною є думка екологів", – наголосив він.

Чи цінна коса затоки Собаче гирло з екологічного погляду?

Почнемо з того, що колись, як вказано у науковому обґрунтуванні ГО "Українська природоохоронна група", коса затоки Собаче гирло була островом під назвою Песій, який згадувався ще у руському літописі. З'єднався з правим берегом він під час гідронамиву для будівництва масиву Оболонь у 1970-х роках.

Екологи з'ясували, що нині на косі росте понад сотня видів дерев, кущів і трав, серед яких чимало лікарських. Там можна знайти рідкісні для Києва види — рогіз широколистий і глечики жовті, а також два види із Європейського Червоного списку (водяний горіх та сальвінія плавуча) та два ендемічні види (волошка дніпровська та козельці українські).

На території коси мешкає понад 40 видів птахів, а також по одному виду плазунів, амфібій і комах, які є рідкісними й занесені в різні охоронні списки. Зокрема, три види крилатих з Червоної книги України – гоголь, кулик-сорока та поліксена.

У контексті птахів фахівці наголошують, що коса є життєво необхідною для мігруючих птахів. За їхніми даними, таких прибережних ділянок у Києві лишилось небагато, а для птахів під час перельоту вкрай важливо мати безперервний зелений коридор уздовж маршруту міграції.

Птахи затоки "Собаче гирло"

В затоці живуть: Баклан великий, Боривітер звичайний, Вівчарик весняний, Вівчарик-ковалик, Вільшанка, Волове очко, Гагара чорношия, Галка звичайна, Гоголь, Голуб припутень, Горобець польовий, Грак, Гуменник, Дрізд-омелюх, Дрізд співочий, Дрізд чорний, Дятел звичайний, Дятел сирійський, Зимняк, Золотомушка жовточуба, Крижень, Крук, Кулик-сорока, Куріпка сіра, Лебідь-шипун, Мартин жовтоногий, Мартин звичайний, Мартин сивий, Набережник, Одуд, Пірникоза велика, Попелюх, Синиця велика, Синиця довгохвоста, Сойка звичайна, Сорока звичайна, Чернь чубата, Чикотень, Чиж, Шпак звичайний, Щиглик.

Багате природне розмаїття робить цю територію цінною для науки, навчання й екологічної освіти. Та і простіше кажучи — це просто гарне місце для відпочинку: сюди приїжджають із наметами, на велосипедах чи з вудками, щоб насолодитися природою і спокоєм біля води.

Аби побачити все на власні очі, журналісти відвідали косу. Перше, що вразило під час цієї прогулянки, — разючий контраст між щільно забудованою Оболонню з її сірими багатоповерхівками та заіржавілими гаражами і дикою, майже недоторканою природою. Прогулянка припала на похмурий дощовий день, що додало особливої атмосферності та спокою цьому місцю.

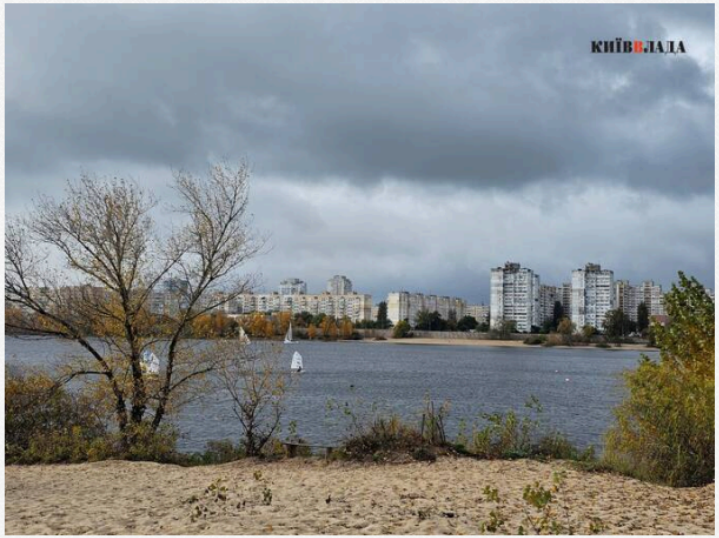

Вид на житловий масив Оболонь з коси

Цікавим видався ландшафт коси: на початку — переважно піщані рельєфи із поодинокими соснами та вербами, далі на південь — справжній ліс.

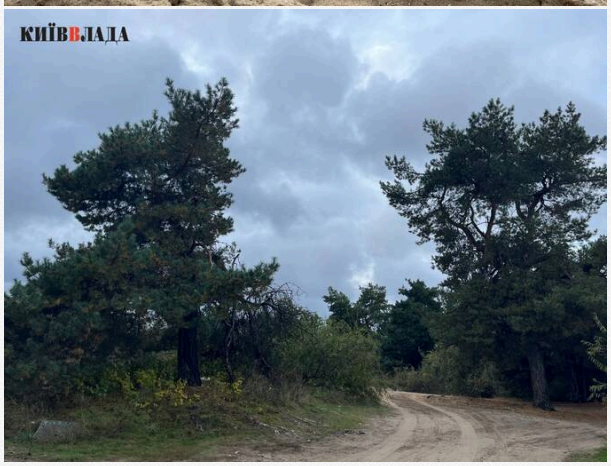

Дорогою траплялася найрізноманітніша рослинність — від дубів і беріз до дикого винограду та квітів, які здивували цвітом в середині жовтня. Помітно й чимало старих дерев, які під час можливого «благоустрою» чи створення рекреаційної зони можуть перетворитися на дрова.

Береги коси також дуже різноманітні – це і піщані пляжі з пологим заходом до води, і густі зарослі очерету з водяними ліліями по сусідству.

Попри дощ, на косі зустрілося з десяток рибалок, деякі з яких були цілими родинами. В короткі миті, коли дощ стихав і з'являлося сонце – було чутно щебетання птахів.

Та не обійшлося без ложки дьогтю. Поруч із неймовірними краєвидами подекуди траплялися сліди людської «присутності» — пакети зі сміттям, розкидані пляшки й навіть щось схоже на тимчасове житло безхатьків.

Як бути з косою: думки експертів

Після аналізу купи документів та власної мініекспедиції на косу журналісти вирішили запитати фахівців, яким вони бачать найкращий шлях для майбутнього коси. Питання непросте, адже потрібен компроміс між офіційними планами влади включити косу до великої рекреаційної зони та ініціативами екологів і активістів щодо її заповідання. Водночас на практиці необхідно зберегти екосистему та її мешканців від знищення, захистити територію від забудови та стихійного засмічення.

Думки фахівців різняться, та всі вони погоджуються: втручання в цю територію слід мінімізувати, а природну складову — зберегти якнайповніше. Водночас важливо врахувати кілька ключових моментів: визначити відповідального користувача для догляду за територією, а також реальне, а не декларативне запровадження природоохоронних рішень.

Одним з можливих варіантів для поєднання рекреації й охорони природи, на думку кількох фахівців, є створення на цій території регіонального ландшафтного парку (РЛП).

Кандидатка біологічних наук, доцент кафедри екології Національного університету "Києво-Могилянська академія", експертка ГО "УЕК "Зелена Хвиля" Олена Козак пояснила, що на території РЛП серед іншого може бути заповідна зона – для охорони найцінніших природних комплексів, де будь-яка господарська діяльність заборонена, а також зона стаціонарної рекреації, призначена під розміщення готелів, мотелів, кемпінгів, інших об'єктів обслуговування відвідувачів парку.

Крім цього, Закон України "Про природно-заповідний фонд" передбачає облаштування в межах РЛП господарської зони, а також зони регульованої рекреації, де дозволено влаштовувати туристичні маршрути, екостежки та місця короткострокового відпочинку.

У контексті охорони птахів, за словами кандидатки біологічних наук, природоохоронниці, керівниці проєктів ГО «Українське товариство охорони птахів» Ольги Яремченко, перспективним було б створення в рамках природного парку еколого-рекреаційного хабу. Крім зонування території з виділенням особливо цінних ділянок, він передбачає впровадження природоохоронних рішень саме для збереження пернатих.

"Розробити еколого-пізнавальну програму про птахів з тематичними заходами. Наприклад, місяці тиші (з 1 квітня до 15 червня), пташенятопад (червень-липень), коли багато пташенят знаходять на землі, "птахи летять" (серпень-вересень) – початок міграції тощо. Створити мережу екостежок з інформаційно-просвітницькими стендами про птахів, які зустрічаються у межах цих стежок", – запропонувала Ольга Яремченко.

Однак, ці ідеї можна було б реалізувати в якомусь ідеальному світі, де чітко дотримуються законодавства та захист природи ставлять на перше місце, можливо, колись столиця стане такою. Однак на сьогодні у Києві є чимало прикладів регіональних ландшафтних парків, які існують на папері, але роками не мають належного оформлення й реального захисту природи. Таким антиприкладом є РЛП "Дніпровські острови", який протягом 20 років після створення не має положення, зонування та адміністрації, у результаті чого там панує хаотична забудова, зокрема на Долобецькому острові. На цьому моменті слід наголосити, на якісному, а не декларативному, заповіданні, яке серед іншого включає винесення меж в натуру. Інакше воно залишається формальністю, якою навмисно користуються, щоб зберегти простір для маніпуляцій.

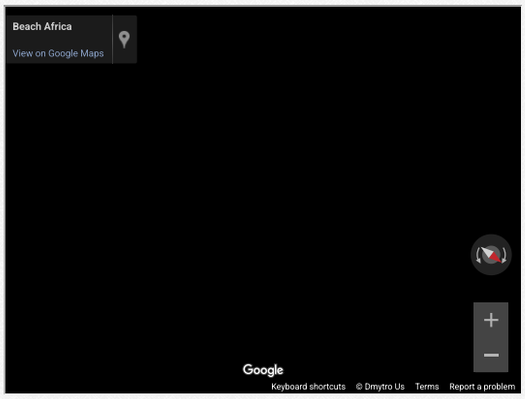

Вигляд на косу з висоти пташиного польоту

Продовжуючи пошук шляхів для збереження природи, еколог Олександр Соколенко підкреслив, що якщо міська влада справді має намір створити на косі рекреаційну зону, а не забудувати її під приводом розвитку інфраструктури, то оголошення цієї території заказником не суперечать цим планам. За його словами, законодавство не забороняє відвідувати заказники — ключове, щоб така рекреація не шкодила природі й не руйнувала ландшафт.

Водночас Роман Титикало припустив можливість оголошення заказником лише частини коси.

"Об'єкти природно-заповідного фонду не обов'язково створювати на всій території — достатньо виділити її частину, яка має найбільшу природну цінність. Це теж як вихід. Ми повинні розуміти, що місту треба розвиватися і створювати зони відпочинку, водночас збільшення територій під заповідання є вимогою Європейського Союзу і це шлях України в європейському напрямку", – резюмував Роман Титикало.

На користь цієї ідеї є кілька аргументів. Зокрема дані екологів, відповідно до яких "південна частина коси зберегла до наших днів малопорушену рослинність, характерну для дніпровської заплави".

Також для розгляду варіанту часткового заповідання коси, можна скористатися картою мережі iNaturalist, користувачі якої фіксують спостереження за природою.

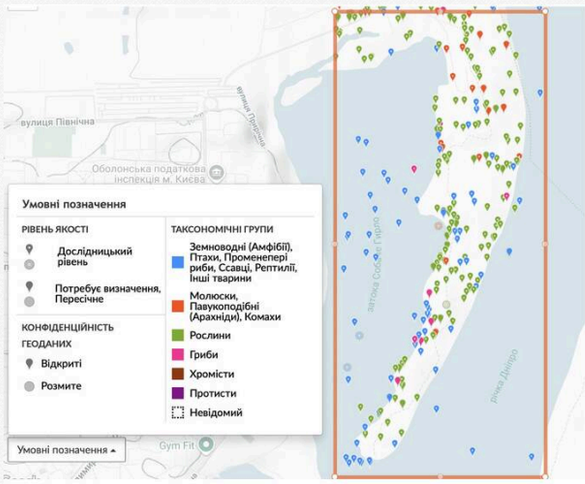

Скріншот карти платформи iNaturalist

Отже, варіанти для компромісу між владою та активістами для збереження природи існують — принаймні щодо ділянок комунальної власності. А от із приватною землею в центрі коси ситуація набагато складніша.

Активіст Гліб Антоненко стверджує, що якби міська влада справді мала намір створити там зелену рекреаційну зону, вона б щонайменше викупила у ТОВ «Дженерейшн» ділянку коси для суспільних потреб.

Депутат Київради Микола Конопелько більш песимістичний. За його словами, на практиці повернення приватних земель у комунальну власність під суспільні потреби — надто складний і довгий процес. Він наголосив, що для цього потрібно домовитися з власником, передбачити кошти в бюджеті, ухвалити низку рішень на сесії, а потім, найімовірніше, пройти через судові процедури, що можуть тривати роками.

Водночас як вже було доведено у попередніх розділах, усе залежить від політичної волі та реального бажання у владних кабінетах.

ЗМІ намагалися напряму запитати у власника ТОВ "Дженерейшн" Ігоря Мазепи, чи готовий він віддати свою ділянку місту, якщо така пропозиція надійде, і чи взагалі влада інформувала його про плани створити на косі рекреаційну зону. Станом на дату виходу цього матеріалу відповіді отримано не було.

Тому поки це питання залишається відкритим, громадськість, пильно стежитиме за всіма «рухами» влади щодо коси, аби не допустити її забудови чи псевдорекреації. Адже головне — зберегти недоторкану природу на фоні бетонних джунглів, втративши яку вже ніколи не вдасться відновити.

Фото спікерів: сторінка у Facebook Гліба Антоненка, Ольги Чайки, Олександра Соколова, Володимира Левіна, Віктора Глеби, Миколи Конопелька, Романа Титикало, сайт Волинської ОДА

Теги: Мазепа Игорь | ТОВ Дженерейшн | Яремченко Ольга | Козак Олена | Чайка Ольга | Свистунов Александр | Лубинец Дмитрий | Соколенко Александр | Левин Владимир | ГО Ренесанс | Глеба Виктор | Кобилянський Віктор | Конопелько Николай | Явір-Плюс | Київзеленбуд | КП Киевзеленстрой | Киевзеленстрой | Непоп Вячеслав | КІТА | КМДА | КП Киевстройреконструкция | Киевстройреконструкция | КП Київбудреконструкція | Київбудреконструкція | Миргородський Андрій | Активісти | Активисты | Застройщик | Забудовники | Київ | Киев

Софія Ковальчук
РЕДАКТОРКА СТРІЧКИ НОВИН

05 листопада 2025 г., 15:39 Переглядів: 2271 Коментарі: 0

Роздрукувати Надіслати товаришу

Коментарі:

comments powered by Disqus

2013-2026 © АНТИКОР — національний антикорупційний портал

Реклама на сайті • Наші партнери

Політика конфіденційності

Використання матеріалів сайту дозволено лише за наявності активного гіперпосилання на джерело. Усі права на тексти, зображення, фотографії та відеоматеріали належать їх авторам.

Facebook
Twitter
YouTube
RSS-підписка
Email-розсилка
Мобільна версія

0.040813